

Překážka věci rozsouzené

Nešlo-li o totožnost účastníků již při zahájení řízení, pro posouzení existence překážky věci pravomocně rozhodnuté je rozhodující stav v době, kdy soud o ní rozhoduje. Pokud odvolací soud rozhodoval o nároku téhož žalobce na totéž plnění, odůvodněným totožnými skutkovými okolnostmi, avšak proti jinému subjektu, než byl dříve žalován a o němž bylo soudem rozhodnuto v pravomocně skončeném řízení, nemůže jít o překážku věci pravomocně rozhodnuté.

(Usnesení Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 25 Cdo 4287/2009, ze dne 31.3.2009)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobce S., v.o.s., se sídlem v P., správce konkursní podstaty úpadce D. s. z. se sídlem v P., zastoupeného JUDr. M. S., advokátem se sídlem v B., proti žalované Č. n. b., se sídlem v P., o zaplacení částky 264,329.000,- Kč s příslušenstvím, vedené u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 12 C 61/2000, o dovolání žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 29. dubna 2009, č.j. 13 Co 531/2008-542 (642), tak, že usnesení Městského soudu v Praze ze dne 29. dubna 2009, č.j. 13 Co 531/2008-542, se zrušuje a věc se vrací tomuto soudu k dalšímu řízení.

Z odůvodnění:

Obvodní soud pro Prahu 1 rozsudkem ze dne 4.6.2008, č.j. 12 C 61/2000-604, uložil žalované zaplatit žalobci 187.604.000,- Kč, ve zbývajících částech do částky 76.725.000,- Kč a úroků z prodlení žalobu zamítl rozhodl o náhradě nákladů řízení. Žalobce se domáhal náhrady škody, jíž utrpěla Družstevní stavební záložna Praha v důsledku porušení zákonné povinnosti Úřadu pro dohled nad družstevními záložnami (dále jen „Úřad“). Na Družstevní stavební záložnu Praha byl s právními účinky ke dni 11. 1. 2001 prohlášen konkurs a správcem konkursní podstaty ustanoven žalobce. Soud prvního stupně na základě znaleckých posudků dospěl k závěru, že Družstevní stavební záložna Praha od svého vzniku nedodržovala své zákonné povinnosti v oblasti hospodaření a nevedla řádné účetnictví, mezi daty 31. 12. 1998 a 10. 1. 2001 došlo k úbytku jejího majetku, přičemž jednou z příčin této ztráty je i to, že Úřad po kontrole v květnu až červnu 1998 ponechal „volný prostor pro další porušování předpisů při hospodaření s majetkem záložny“. Soud dovodil, že byly splněny předpoklady pro uložení povinnosti k náhradě majetkové újmy, způsobené Úřadem porušením zákona při výkonu dohledu nad družstevními záložnami dle ustanovení § 23 odst. 2 zák. č. [87/1995](#) Sb. Podle tohoto ustanovení ve znění účinném od 1. 1. 1996 rozhodne-li soud pravomocně, že Úřad při výkonu dohledu porušením zákona způsobil majetkovou újmu, má družstevní záložna právo na náhradu takové újmy z Fondu (jenž byl tímto zákonem zřízen), a od 1. 5. 2000 do 1. 4. 2006 pak toto ustanovení stanovilo, že právo na náhradu takové újmy má družstevní záložna ze státního rozpočtu. Soud prvního stupně usoudil, že toto právo je veřejnoprávní povahy, že na něj nelze aplikovat úpravu odpovědnosti za škodu dle občanského zákoníku ani podle zákona č. [82/1998](#) Sb. o odpovědnosti státu, a výši náhrady stanovil postupem podle § 136 o. s. ř. Konstatoval, že žalobce se již dříve proti České republice - Ministerstvu financí domáhal náhrady škody podle zákona č. [82/1998](#) Sb. ve výši 343.387.668,14 Kč, jež mu měla být způsobena nesprávným jednáním orgánu státu (Úřadu pro dohled nad družstevními záložnami), a žaloba byla pravomocně zamítnuta rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 7. 6. 2004, č.j. 30 C 55/2002-113, ve spojení s rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 25. 11. 2004, č.j. 20 Co 393/2004-136. Vzhledem k rozdílnému okruhu účastníků,

jakož i odlišným rozhodným skutečností pro vznik odpovědnosti za majetkovou újmu a z toho plynoucího odlišného předmětu řízení (byť byla v obou řízeních uplatněna zčásti shodná skutková tvrzení) dovodil, že nejde o překážku věci pravomocně rozhodnuté.

K odvolání žalovaného Městský soud v Praze usnesením ze dne 29.4.2009, č.j. 13 Co 531/2008-542, rozsudek soudu prvního stupně v napadeném vyhovujícím výroku o věci samé zrušil, řízení v uvedeném rozsahu zastavil a rozhodl o náhradě nákladů řízení. Odvolací soud doplnil dokazování a porovnáním žaloby obsažené ve spise Obvodního soudu pro Prahu 1 sp. zn. 30 C 55/2002 se žalobou v posuzované věci dospěl k závěru o neodstranitelném nedostatku jedné z podmínek řízení, spočívající v překážce věci rozsouzené, k níž je nutno přihlížet kdykoli za řízení. Odvolací soud uvedl, že obě řízení se týkají stejného předmětu, neboť tentýž nárok vymezený žalobním petitum vyplývá z doslova stejných skutkových tvrzení, a týkají se stejných účastníků, a to i v případě, dojde-li podle hmotného práva k přechodu práv a povinností z právního vztahu na jiný subjekt (rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 21 Cdo 906/2000, uveřejněný v časopise Soudní judikatura, ročník 2001, pod poř. č. 113). O překážku věci rozsouzené jde i tehdy, jestliže je v novém řízení uplatněn proti státu stejný nárok, i když za stát vystupuje jiná organizační složka než v původním řízení (rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 25 Cdo 1751/98, uveřejněný v časopise Soudní judikatura, ročník 1999, pod poř. č. 119). V nyní souzené věci žaloba původně směřovala proti Úřadu pro dohled nad družstevními záložnami, jež byl zřízen dle ustanovení § 22 odst. 1 zák. č. [87/1995](#) Sb., nabytím účinnosti zákona č. [57/2006](#) Sb. (zákon o změně zákonů v souvislosti se sjednocením dohledu nad finančním trhem). Úřad k datu 1. 4. 2006 zanikl a jeho dosavadní činnost vyplývající ze zákonů a dalších právních předpisů přešla na Českou národní banku (dále ČNB), jež se dle čl. XV bodu 7 uvedeného zákona stala namísto Úřadu účastníkem řízení, v nichž Úřad jako účastník vystupoval (s výjimkou pohledávek Úřadu dle bodu 6). Řízení zahájená v souvislosti s výkonem dohledu nad družstevními záložnami přede dnem nabytí účinnosti zákona č. [57/2006](#) Sb. dokončí Česká národní banka podle dosavadních předpisů, nestanoví-li tento zákon jinak. Od účinnosti zákona č. [219/2000](#) Sb. (zákon o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích), tj. od 1. 1. 2001, se podle § 51 odst. 1 Úřad, působící jako správní úřad, stal organizační složkou státu. Podle § 52 odst. 1 téhož zákona pokud byly státní organizace dotčené změnami podle § 51 odst. 1 a státní organizace, které se staly vnitřní organizační jednotkou organizační složky podle § 51 odst. 2, účastníky právních vztahů vzniklých přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona a účastníky soudních, správních a jiných řízení zahájených přede dnem nabytí účinnosti tohoto zákona a tyto vztahy a řízení pokračují anebo se obnoví po nabytí účinnosti tohoto zákona, je účastníkem uvedených právních vztahů a řízení stát v rozsahu a za podmínek podle tohoto zákona. Od 14. 4. 2004 byla Úřadu přiznána právní subjektivita. Účastníkem řízení mezi 1. 1. 2001 a 13. 4. 2004 byla tedy Česká republika, jejímž jménem jednal Úřad jako její organizační složka. Protože v pravomocně skončeném řízení vedeném u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 30 C 55/2002 vystupoval na straně žalovaného rovněž stát – Česká republika, byť zastoupen jinou organizační složkou, odvolací soud dovodil, že je zde dána totožnost účastníků na straně žalobce i žalovaného, stejně jako totožnost skutkových tvrzení, na jejichž podkladě žalobce uplatňuje svůj nárok, rozdílná právní kvalifikace nároku žalobce je pak zcela irelevantní.

Proti tomuto rozsudku podal žalobce dovolání, jehož přípustnost dovozuje z § 237 odst. 1 písm. a) o. s. ř. ve spojení s § 239 odst. 1 písm. a) o. s. ř., a odůvodňuje je podle § 241a odst. 2 písm. a) a b) a § 241a odst. 3 o. s. ř. Za nesprávný považuje právní názor odvolacího soudu, že vydání rozhodnutí v této věci brání překážka rei iudicatae, vzhledem k tomuto názoru se měl soud zabývat i překážkou věci zahájené (litispendence), jež by při akceptaci argumentace odvolacího soudu způsobila neodstranitelnou vadu řízení vedeného u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 30 C 55/2002, které bylo zahájeno později než nynější řízení vedené u téhož soudu pod sp. zn. 12 C 61/2000, a v řízení vedeném pod sp. zn. 30 C 55/2002 dospěly soudy včetně Ústavního soudu k závěru, že projednání věci nebrání zahájení řízení vedeného pod sp. zn. 12 C 61/2000, neboť není dána totožnost účastníků

ani předmětu sporu. Odvolací soud se podle názoru dovolatele měl zabývat postavením Úřadu v době podání žaloby, tj. ke dni 22. 3. 2000, je přesvědčen, že Úřad nikdy nebyl organizační složkou státu bez právní subjektivity, ale vždy samostatným právnickým subjektem ve smyslu § 18 odst. 2 písm. d) obč. zák. (o čemž svědčí skutečnost, že mu již při jeho vzniku ke dni 1.1.1997 bylo přiděleno samostatné identifikační číslo dle zákona č. [89/1995](#) Sb.), a na tom nic nemění skutečnost, že novelou byla do zákona č. [87/1995](#) Sb. vložena věta „Úřad je právní osobou“, neboť ta představovala pouze písemné vyjádření platného stavu. Úřad svou právní subjektivitu ztratil na základě zákona č. [219/2000](#) Sb. ke dni 1. 1. 2001 a následně ji opětovně nabyl na základě zákona č. [280/2004](#) Sb. ke dni 1. 1. 2005. Česká národní banka, zřízená na základě zákona č. [1/1993](#) Sb., nikdy nebyla organizační složkou státu, dle § 1 odst. 2 zákona č. [6/1993](#) Sb. je právní osobou, která má postavení veřejnoprávního subjektu. Navrhl, aby odvolací soud zrušil napadené rozhodnutí a věc vrátil odvolacímu soudu k dalšímu řízení.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání proti pravomocnému usnesení odvolacího soudu bylo podáno ve lhůtě uvedené v ustanovení § 240 odst. 1 o. s. ř. oprávněnou osobou - účastníkem řízení, dospěl k závěru, že dovolání, které je přípustné dle § 239 odst. 1 písm. a) o. s. ř., je důvodné. Vzhledem k tomu, že dovoláním napadené rozhodnutí bylo vydáno dne 29. 4. 2009, Nejvyšší soud dovolání projednal a rozhodl o něm podle dosavadních předpisů (tj. podle občanského soudního řádu ve znění účinném před 1. 7. 2009 - srov. bod 12. čl. II zákona č. [7/2009](#) Sb.).

Podle § 159a odst. 1 o. s. ř. nestanoví-li zákon jinak, je výrok pravomocného rozsudku závazný jen pro účastníky řízení. Podle § 159a odst. 4 o. s. ř. v rozsahu, v jakém je výrok pravomocného rozsudku závazný pro účastníky řízení a popřípadě jiné osoby, je závazný též pro všechny orgány. Podle § 159a odst. 5 o. s. ř. jakmile bylo o věci pravomocně rozhodnuto, nemůže být v rozsahu závaznosti výroku rozsudku pro účastníky a popřípadě jiné osoby věc projednávána znovu.

Předpokladem překážky věci pravomocně rozsoudené je totožnost obou věcí. Totožnost věci je dána totožností účastníků řízení a totožností předmětu řízení, který je určen konečným petitem žaloby a vymezen skutkovými okolnostmi, jimiž je petit zdůvodněn. O totožnost předmětu řízení jde tedy v případě, že v novém řízení se jedná o tentýž nárok, vyplývající ze stejného skutkového stavu jako v předchozím řízení. Není však významné, jak byl skutek, který je předmětem nynějšího řízení, posouzen soudem po právní stránce, a to ani v případě, že byl posouzen nesprávně. Ostatně ani právní kvalifikací skutku v žalobě soud není vázán. Z tohoto hlediska je správný závěr odvolacího soudu, že totožnost předmětu řízení, jež bylo vedeno u Obvodního soudu pro Prahu 1 pod sp. zn. 30 C 55/2002, a předmětu nynějšího řízení je dána. Podle názoru dovolacího soudu však není správný závěr, že je dána i totožnost účastníků na straně žalované.

Rozsudkem Obvodního soudu pro Prahu 1 ze dne 7. 6. 2004, sp. zn. 30 C 55/2002, jenž byl potvrzen rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 25. 11. 2004, č.j. 20 Co 393/2004-136, byla zamítnuta žaloba podaná proti České republice - Ministerstvu financí ČR na náhradu škody ve výši 343.387.668,14 Kč s příslušenstvím a v nynějším řízení žalobce na základě shodných skutkových tvrzení podal žalobu na náhradu škody proti Úřadu pro dohled nad družstevními záložnami. Okolnost, že v předchozím řízení byl nárok po právní stránce posouzen podle § 13 zák. č. [82/1998](#) Sb. a že v tomto řízení žalobce kvalifikuje svůj nárok podle § 23 odst. 2 zák. č. [87/1995](#) Sb., není rozhodující.

Odvolací soud založil svůj závěr o totožnosti účastníků řízení na straně žalované na té okolnosti, že Úřad, který byl původně žalován v tomto řízení, se na základě § 51 odst. 1 zákona č. [219/2000](#) Sb., o majetku České republiky a jejím vystupování v právních vztazích, s účinností od 1. 1. 2001 stal organizační složkou státu (§ 3 uvedeného zákona), a podle § 52 odst. 1 uvedeného zákona se namísto něj stal účastníkem soudního řízení stát. Protože v období od 1. 1. 2001 do 14. 4. 2004 byl žalovaný

Úřad pouze organizační složkou státu a žalovanou stranou ve sporu byla Česká republika, jejímž jménem za ni jednal Úřad, shledal odvolací soud existenci překážky věci pravomocně rozsouzené, jež brání projednání této věci.

Avšak ač odvolací soud rozhodoval 29. 4. 2009, nechal bez povšimnutí další zjištění a po právní stránce nezhodnotil, že 14. 4. 2004 se Úřad stal samostatnou právní osobou (zákon č. [280/2004](#) Sb.) a nabyt tak právní subjektivitu i způsobilost být účastníkem řízení, a poté, co ke dni 1. 4. 2006 zanikl (zákon č. [57/2006](#) Sb.), jeho procesním nástupcem se stala Česká národní banka. Dosavadní působnost Úřadu vyplývající ze zákonů a dalších právních předpisů, rovněž závazky, práva a povinnosti Úřadu z majetkoprávních a jiných právních vztahů přešla z Úřadu na Českou národní banku, a Česká národní banka se stala namísto Úřadu účastníkem řízení.

Česká národní banka jako ústřední banka České republiky a orgán vykonávající dohled nad finančním trhem má status veřejnoprávního subjektu (resp. právnické osoby), kterému jsou svěřeny kompetence správního úřadu ve stanoveném rozsahu (§ 1 zákona o České národní bance č. [6/1993](#) Sb.). ČNB (na rozdíl od organizačních složek státu) má právní subjektivitu i způsobilost být účastníkem řízení. Stát je samostatným subjektem občanskoprávních vztahů (§ 21 obč. zák.), odlišným od státních orgánů a organizací.

Za této situace nelze dospět k závěru, že by byla dána totožnost účastníků řízení na straně žalovaného z toho důvodu, že po určitou dobu po zahájení řízení byl jeho účastníkem na straně žalované tentýž subjekt jako v předchozím, pravomocně skončeném řízení. Nešlo-li o totožnost účastníků již při zahájení řízení, pro posouzení existence překážky věci pravomocně rozhodnuté je rozhodující stav v době, kdy soud o ní rozhoduje. Proto pokud odvolací soud rozhodoval o nároku téhož žalobce na totéž plnění, odůvodněným totožnými skutkovými okolnostmi, avšak proti jinému subjektu, než byl dříve žalován a o němž bylo soudem rozhodnuto v pravomocně skončeném řízení, nemůže jít o překážku věci pravomocně rozhodnuté.

Protože v pravomocně skončeném řízení bylo rozhodnuto o požadavku peněžitého plnění ve vztahu mezi žalobcem a státem a v nyní probíhajícím řízení jde o nárok žalobce proti jinému subjektu, nebrání jeho projednání překážka věci pravomocně rozhodnuté bez ohledu na to, zda jde o totožnost předmětu řízení. Na tom nic nemění ani okolnost, že v mezidobí od 1. 1. 2001 do 13. 4. 2004 byl Úřad organizační složkou státu a účastníkem řízení v uvedené době byl stát, jehož jménem jednal Úřad jako organizační složka státu.

Ze shora uvedeného vyplývá, že dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. je naplněn, a proto dovolací soud usnesení odvolacího soudu zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, věta za středníkem, odst. 3, věta první o. s. ř.).

© EPRAVO.CZ - Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Ustanovení zástupce](#)
- [Náhrada škody](#)
- [Nájemné \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Péče o dítě \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)

- [Smlouva o smlouvě budoucí \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Daňová exekuce](#)
- [Cenové rozhodnutí rozporné se zákonem](#)
- [Autonomie vůle](#)
- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)